

N:o 13 b.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Mars 1884, kl. 3 e. m.

Utlåtande, angående åtskilliga rörande de Kongl. teatrarne framställda förslag.

(2:a U. A.)

I den till innevarande Riksdag afåtna nådiga propositionen angående statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t under *sjunde* hufvudtiteln i *21:sta* och *22:dra* punkterna föreslagit:

att Riksdagen måtte anvisa på extra stat för år 1885 ett belopp af 87,470 kronor till ersättning åt Statskontoret för redan utbetalda förskott för de Kongl. teatrarne till betäckande af brist för spelåren den 1 Juli 1881—30 Juni 1883; äfvensom

att Riksdagen måtte *dels* medgifva, att de Kongl. teatrarnes verksamhet får fortgå å så väl den stora som den dramatiska teatern under tre spelår, räknadt från den 1 nästkommande Juli, *dels ock* för de Kongl. teatrarne för spelåret 1884—1885, utöfver det å ordinarie stat uppförda anslag af 60,000 kronor, anvisa å extra stat ett anslag af 40,000 kronor.

I en inom Andra Kammaren af Herr *Johan Anderson* i Tenhult väckt motion (N:o 117) har vidare på anförda skäl föreslagits, att Riksdagen ville besluta, att efter innevarande spelårs slut inga statens medel finge användas till några teatrar, och att den dramatiska teatern, på sätt Riksdagen förra året beslutat, skall försäljas, och den stora teaterns hus för statens andra ändamål användas.

Slutligen har Herr Friherre *R. Klinckowström* i en inom Första Kammaren väckt motion (N:o 3) utan bestämdt yrkande uttalat den förhoppning, att Kongl. Maj:ts förslag måtte af Riksdagen bifallas.

Till den utförliga motivering för Kongl. Maj:ts ofvanberörda framställningar, som i statsrådsprotokollet sid. 51—57 lemnas, får Utskottet hänvisa.

Med anledning af den i nämnda protokoll uttalade förmodan, att teatrarne inkomster möjligen skulle för nuvarande spelår kunna befinnas åtminstone i det närmaste förslå till bestridande af utgifterna, har Utskottet sökt inhemta upplysning, huruvida den närvarande ställningen gäfvit anledning att hysa några mera bestämda förhoppningar i berörda afseende och af de härutinnan erhållna uppgifter framgår, att — sedan Kongl. Maj:t genom nådigt bref den 29 Juni 1883 förklarar, att det för spelåret 1883—1884 beviljade extra anslaget för år 1884 å 40,000 kronor skulle ställas till teaterdirektionens disposition för att i mån af behof för det afsedda ändamålet användas med rätt för direktionen att, om sådant skulle visa sig erforderligt, under år 1883 hos Statskontoret i förskott lyfta medel inom anslagets belopp, att under år 1884 af anslaget godtgöras — följande belopp blifvit lyftade:

i Juli månad 1883 af ordinarie anslaget för samma år	kronor	30,000: —
i Augusti månad 1883 af extra anslaget för spelåret 1883—1884 till bestridande af aflöningen för denna månad, hvartill före representationernas början saknades tillgång	»	25,000: —
att teatrarne inkomster, förutom här ofvan uppgifna belopp utgjort under Juli 1883—Februari 1884: af Hans Maj:t Konungens anslag för nämnda tid	»	44,431: —,
hvaraf 40,000 kronor för stora teatern och 4,431 kronor för dramatiska teatern;		
hyresmedel	»	33,375: —
recettinkomster	»	320,101: 05,
hvaraf 204,098 kronor 55 öre för den stora teatern och 116,002 kronor 50 öre för dramatiska teatern,		
extra inkomster	»	2,542: 50
å ordinarie anslaget för år 1884 lyftade	»	30,000: —
tillsammans inkomster således kronor 485,449: 55;		

att utgifterna, hvilka dock för Februari månad innevarande år kunnat endast approximativt beräknas, under tiden Juli 1883—Februari 1884 utgjort

kronor 469,681: 75,

hvidan således vid sistlidne Februari månads utgång skulle förefinnas en kontant behållning af 15,767 kronor 80 öre;

att en beräkning af teaterns inkomster för återstoden af spelåret visar följande resultat:

förenämnda behållning	kronor	15,767: 80
återstoden af Hans Maj:t Konungens anslag	»	22,954: —
recettmedel enligt staten för Mars—Maj beräknade:		
för stora teatern till	»	106,903: 65
» dramatiska d:o till	»	48,997: 50
återstoden af det extra anslaget för 1884	»	15,000: —
hyror	»	1,475: —
extra inkomster	»	3,200: —
tillsammans kronor		214,297: 95;

att vid sistlidne Januari månads slut summan af hvad då återstod att utgifva å alla de i staten upptagna särskilda conti, i hvilka teatrarnes utgifter redoyisas, uppgått till

.....	kronor	265,953: 25;
att om derifrån afräknas hvad under Februari månad utgifvits	»	66,000: —,
skulle återstå	kronor	199,953: 25;
men att till denna summa borde läggas de belopp, hvarmed det ansetts sannolikt, att slutsumman å några af de särskilda conti kommer att öfverstiga den i staten fastställda slutsumma, hvilket belopp, sedan derifrån dragits å andra conti beräknade besparingar, beräknats till	»	30,000: —

tillsammans kronor 229,953: 25;

att den brist af omkring 15,000 kronor, som sålunda skulle uppkomma, berodde derpå att åtskilliga anordningar måst med en kostnad, som öfverstigit detta belopp, vidtagas till beredande af allmänhetens och teaterpersonalens skyddande mot eldfara; samt att, oaktadt det naturligtvis icke låtit sig göra att med visshet beräkna i hvad mån beräknade recettinkomster komma att inflyta, det likväl ansetts kunna antagas, att den dramatiska teaterns recettinkomster skola komma att utvisa ett icke ringa öfverskott, hvilket alltså skulle i sin mån fylla den brist, som möjligen kunde uppkomma de för den stora teatern beräknade recettinkomsterna.

I förestående beräkningar har uteslutits det belopp af 30,000 kronor, som återstår af ordinarie anslaget för innevarande år; och har härom blifvit upplyst, att teaterdirektionen icke ansett sig kunna för nu löpande spelår

disponera samma återstod, utan afsett den samma för betäckande af utgifter till löner under den del af nästa spelår, hvarunder representationer icke ega rum, nemligen sommarmånaderna.

Vidkommande beloppet af de till teaterpersonalen utgående aflöningar har, rörande förhållandena under detta spelår, blifvit upplyst, att enligt nu gällande stat skall i aflöning till den fast anställda personalen utbetalas:

vid Stora teatern	kronor 123,013: 67
och » Dramatiska d:o	» 114,698: —
	<hr/>
	tillsammans kronor 237,711: 67,

i hvilken summa icke inberäknats utgifterna för orkester, kör och balett m. m. — Ofvannämnda aflöningssumma utvisar emellertid icke fullständigt hela beloppet af kostnaderna för aflöningen, enär i arfvoden jemväl utbetalas till uppträdande aktör eller aktris vissa fastställda belopp antingen för hvarje akt eller representation. Då dessa arfvoden beräknas till olika belopp för olika personer och vexla från 2 kronor för akt och 6 kronor för representation till högre belopp, intill 50 kronor för representation, är det klart, att svårighet möter för bestämmande på förhand af sammanlagda beloppet för hvarje spelår af dylika arfvoden.

Den af sistlidet års Riksdag uttalade önskan, att förslag måtte till innevarande års Riksdag afgifvas om ordnande af den Kongl. teaterns ställning, har icke blifvit uppfylld, och i statsrådsprotokollet anföres att en af anledningarna dertill, att förslag till definitiv lösning af teaterfrågan icke nu kunnat framställas, varit den omständighet, att från Riksdagens sida icke erhållits något bestämdt uttalande, i hvilken rigtning en dylik lösning borde sökas. Med anledning häraf får Utskottet erinra, att Riksdagens tvekan att härutinnan bestämdt uttala sig till någon del torde vara att finna deri, att de förslag om ordnande af teaterförhållandena, som vid föregående riksdagar af Kongl. Maj:t framlagts, synt utvisa, att jemväl regeringen tvekat om sättet för den invecklade frågans rätta lösning, och Utskottet har icke anledning förneka, att en dylik tvekan varit ganska naturlig. Dock har det synt Utskottet, att de uttalanden i teaterfrågan, som af Riksdagen blifvit gjorda, bort föranleda den uppfattning, att Riksdagen ansett det vara af största vikt, att statsverket, utöfver bestämda anslag för teatrarne, icke vidare betungades för betäckande af större eller mindre uppkomna brister. Detta mål kan, då Riksdagen icke läser vara villig att öka anslagen till teatrarne, naturligtvis icke vinnas på annat sätt, än att antingen fullt tillräckliga medel lemnas åt teatrarne från annat håll, eller att teatrarne utgifter inskränkas så, att de under alla förhållanden kunna bestridas med säkert påräkneliga inkomster, äfven om derigenom fordringarna på utstyrsel,

uppsättning af nya stycken m. m. måste i någon mån nedsättas, eller ock slutligen på det sätt, att teatrarne på vissa betryggande vilkor öfverlåtas åt något konsortium af enskilde personer, så att statens omedelbara befattning med dem kan upphöra.

Beträffande den sistnämnda af dessa utvägar, så hafva förslag till teaterfrågans lösning i en dylik rigtning varit framlagda vid 1881 och 1883 årens riksdagar. Om dessa förslag också icke blifvit af Riksdagen godkända, så saknas dock ingalunda anledning till den förmodan, att saken skulle framdeles kunna ordnas på ett sådant sätt, att härigenom teaterfrågan vunnit en någorlunda tillfredsställande lösning. Men för närvarande, och intill dess fullständig utredning härutinnan erhållits, synes denna utväg icke stå till buds, så mycket mindre som äfven angående de nuvarande lokalernas framtida disposition för teaterns ändamål tvifvel yppats, hvilka svårligen kunna lösas, förr än frågan om åtskilliga nybyggnader för statens räkning blifvit pröfvad och afgjord.

Hvad angår möjligheten att på sätt nyss antydts inskränka utgifterna, så torde det böra uppmärksammas, att, om dessa inskränkningar drivas för långt, stora olägenheter äro att förvänta, hvilka under nuvarande förhållanden, då lokalernas beskaffenhet synes lägga hinder i vägen både för beredande af tillräckliga recettinkomster och för utgifternas minskande genom lämpliga anordningar, icke kunna förekommas med mindre än att bidrag till teatrarne erhålles från den kommun, som synes hafva särskildt intresse af teaternes bestånd, eller Stockholms stad.

Väl hafva stadsfullmäktige i Stockholm på beredningsutskottets hemställan förklarat sig icke vara villige att ikläda sig något ansvar för hvad som kunde fordras för upprätthållande af den sceniska verksamheten i de Kongl. teatrarne under nu löpande spelår, men Utskottet föreställer sig, att stadsfullmäktiges berörda beslut, som endast afsåg nämnda spelår, mindre härledt sig af motvilja för sjelfva saken än af förhållandena vid den tid, då frågan bragtes till stadsfullmäktiges pröfning. Stadsfullmäktiges beredningsutskotts utlåtande (N:o 117 för 1883) med anledning af framställningar om bidrag från kommunen till upprätthållande af de Kongl. teatrarne gifver nemligen vid handen, att skälen för beredningsutskottets af stadsfullmäktige sedermera bifallna hemställan, att staden skulle förklara sig icke vara villig att för innevarande spelår ikläda sig något ansvar för hvad som kunde fordras för upprätthållande af den sceniska verksamheten å de Kongl. teatrarne, hufvudsakligen varit att söka i den åsigten, att det icke vore lämpligt att lemna något anslag ur stadskassan, så länge någon bestämd och för de Kongl. teaternas framtid betryggande plan icke föreläge för teaterverksamhetens ordnande. En dylik plan tillkomme det staten att uppgöra och

först sedan detta skett på sådant sätt, att teatrarne ställning blefve för någon längre tid bestämd, och utsigt således vunnes för att syftet med stadens mellankomst kunde ernås, vore tiden inne att öfverväga, om och huru staden kunde eller borde understödja de Kongl. teatrarne.

Utgående från antagandet, att staden kommer att till de Kongl. teatrarne bidraga — ett antagande, som Utskottet anser vara så mycket mer berättigadt, som känt är, att i flera kulturländer municipaliteten gifva betydliga anslag till teatrarne upprätthållande, t. ex. i fråga om Pergola-teatern i Florens, der staden bekostar orkestern samt gifver ett visst årligt anslag, Kongl. teatern i Wiesbaden, som äfven ur stadskassan åtnjuter ett bestämt anslag, flera af de franska teatrarne, hvilka i allmänhet synas erhålla understöd af vederbörande municipalitet, teatern Carlo Fenice i Genua och la Fenice i Venedig, hvilka åtnjuta stadsunderstöd i form af bestämda anslag äfvensom på annat sätt — har Utskottet att tillse, hvilka medel som kunna erbjuda sig för att utan allt för stora vanskligheter kunna påräkna, att Stockholms stad vid ny framställning om anslag till teatrarne skall befinnas villig att med staten deltaga i kostnaderna för teaterverksamhetens upprätthållande.

I sådant afseende torde till en början få antagas, att om, såsom Kongl. Maj:t föreslagit, teatrarne ställning tryggades så till vida, att säkerhet lemnades, för att de för dem afsedda stats- och öfriga anslag skulle kunna påräknas under en viss tid — t. ex. tre år — under hvilken den för teatrarne framtid betydelsefulla frågan om möjligen blifvande användning på annat sätt af stora teaterns nuvarande lokaler kunde hinna pröfvas och slutligt afgöras, så skulle deraf ock blifva en följd, att bidrag från staden till teatrarne lättare stode att vinna; och Utskottet har så mycket större skäl att föreslå Riksdagen att lemna ett medgifvande i antydd riktning, som viktiga skäl derjemte synas vara anförda till stöd för det antagande, att ett sådant medgifvande skulle i sin mån bidraga att underlätta och möjliggöra verksamma sträfvan att åvägabrunga jemvigt mellan teatrarne inkomster och utgifter. Förhoppningar derutinnan synas, åtminstone för närvarande, så mycket mera kunna hysas, som af de upplysningar angående teatrarne nuvarande ekonomiska ställning, hvilka här ofvan meddelats, framgår, att den till innevarande spelårs slut möjligen uppstående bristen beräknats till ett belopp, som så väsentligt understiger den kostnadssumma, hvilken under föregående spelår ej kunnat betäckas med inkomsterna, att den icke kan betraktas såsom afsevärd.

Vidare torde det få anses vara ett oefftergiftigt vilkor för att kunna påräkna understöd af Stockholms stad för teaterverksamhetens upprätthållande, att all tanke afvisas så väl på inställande af dramatiska representationer

öfver hufvud som ock särskildt på försäljning redan nu af den dramatiska teatern. Vål skulle det med stöd af den af 1880 års teaterkomité uttalade åsigt kunna anföras, att dramatiska föreställningar lämpligen skulle kunna gifvas endast å den stora teatern, men viktiga skäl kunna ock åberopas mot en sådan anordning. Derest sådana dramatiska representationer, som nu pläga gifvas å den dramatiska teatern, komme att uppföras å stora teatern, måste nemligen hela eller åtminstone större delen af den personal, som nu användes vid den förra, bibehållas, och således kostnaden för densamma förblifva i det närmaste oförändrad. Till ledning för omdömet, huruvida den dramatiska teatern, såsom affär betraktad, bör anses vara så underhållig, som på vissa håll ansetts vara fallet, får Utskottet hänvisa till bilagda tabell (Bil. Litt. A) Härtill kommer, att enligt vunnen upplysning dramatiska teaterns försäljning och scenernas sammanslagning skulle medföra tvånget att väsentligt inskränka verksamheten, nemligen till omkring hälften af hvad den nu är. I stället för 420 till 440 representationer för spelår skulle ej mer än 240 till 250 kunna gifvas, och hvilken verkan detta skulle utöfva på teaterns viktigaste inkomstkälla, nemligen recetterna, torde utan svårighet inses.

Af nämnda skäl, och då fråga icke nu föreligger att definitivt ordna den Kongl. teaterns ställning, samt af sådan anledning ett beslut om den dramatiska teaterns försäljning redan nu, innan bestämd plan för frågans slutliga lösning blifvit uppgjord, skulle kunna väsentligen försvåra genomförandet af en sådan plan — så mycket hellre som ett blifvande konsortium kan finna med sin fördel förenligt att för egen räkning förvärfva den dramatiska teatern och derigenom för sig underlätta möjligheten att af staten öfvertaga den stora teatern — har Utskottet funnit sig icke böra i vidsträcktare mån biträda det af Herr Johan Anderson i Tenhult väckta förslaget om dramatiska teaterns försäljning, än att sådan försäljning företages före eller vid utgången af de tre spelår, hvarunder, enligt hvad Kongl. Maj:ts begärt, teaterverksamheten skulle få fortgå å båda teatrarne. Bemälda motionär har lagt vikt derpå, att redan sistlidet års Riksdag på Kongl. Maj:ts derom gjorda framställning medgifvit försäljning af den dramatiska teatern, men Utskottet får härvid erinra, att med Kongl. Maj:ts berörda framställning sammanhänge ett annat af Riksdagen icke godkändt förslag, nemligen att under innevarande spelår teaterverksamheten skulle inskränkas till endast lyriska föreställningar å stora teatern. Hade denna framställning vunnit Riksdagens bifall, skulle den dramatiska teatern icke hafva blifvit under spelåret behöflig och därför möjligen kunnat, på sätt medgifvet blifvit, försäljas, hvaremot under nuvarande förhållanden utförandet af denna försäljning sannolikt skulle medföra svåra olägenheter. För staten torde det ock ligga föga makt uppå, att försäljningen kommer att ett eller annat år uppskjutas,

helst ett dylikt uppskof kan vara nödigt, om det bidrag från Stockholms stad, som Utskottet ifrågasatt, skall med någorlunda visshet kunna påräknas.

Beträffande *beloppet* af detta bidrag och sättet för dess utgående, så torde en summa af 50,000 kronor för hvarje af de tre spelår, under hvilka teaterverksamheten ansetts böra få fortgå, icke kunna betraktas såsom för hög, under förutsättning nemligen, att staten för samma tid tillskjuter det belopp af 60,000 kronor om året, hvartill ordinarie anslaget uppgår, samt att Hans Maj:t Konungen fortfarande understöder teatrarne med samma belopp som hittills. Statens och stadens bidrag skulle således komma att tillsammans utgöra 110,000 kronor eller 10,000 kronor mer än det belopp, som Kongl. Maj:t föreslagit böra af staten ensam tillskjutas. Vid sådant förhållande, och under förutsättning att nämnda summa kommer att tillflyta teatrarne, skulle det kunna anses skäligt, att statens bidrag inskränkes till berörda 60,000 kronor. Utskottet har dock ansett försigtighet och omtanke bjuda, att, för den händelse ogynsamma förhållanden skulle inträda och behof af ytterligare bidrag uppstå, medel icke alldeles må saknas till nödiga utgifter, och af denna anledning anser Utskottet sig böra på det sätt tillstyrka Kongl. Maj:ts framställning om anslag för de Kongl. teatrarne på extra stat för år 1885, att ett kreditiv för sistnämnda år å högst 15,000 kronor ställes till Kongl. Maj:ts förfogande, att användas i den mån det ordinarie anslaget och stadens bidrag samt öfriga inkomster visat sig icke förslå. Den summa, staten skulle komma att för de Kongl. teatrarne anvisa för nästkommande år, skulle således utgöra högst 75,000 kronor, eller samma belopp, hvartill ordinarie anslaget till Kongl. teatern förr uppgått, och under förutsättning, att det påräknade bidraget från Stockholms stad erhålles, anser Utskottet, att teatrarne utgifter skulle kunna bestridas till och med utan anlitande annat än undantagsvis och till ringa del af det ifrågasatta kreditivet, men i alla händelser såsom fullt säkert kunna antagas, att statsverket icke skulle behöfva ytterligare betungas. Såsom vilkor för kreditivets begagnande skulle därför kunna stadgas ett förbehåll derom, att statsmedel utöfver hvad anvisadt blifvit icke få för de Kongl. teatrarne användas.

Derest de åsichter Utskottet nu uttalat vinna afseende, skulle, förutom minskningen i statens nuvarande ordinarie och extra anslag för teaterverksamheten, genom medgifvandet att teaterverksamheten får i tre år fortgå, den fördel vinnas, att rådruum kan erhållas och nödig utredning åstadkommas om sättet för teaterverksamhetens slutliga ordnande.

Under åberopande af hvad nu blifvit anfördt, får Utskottet, som erkänner nödvändigheten att särskilda medel varda anvisade till betäckande

af den för spelåren den 1 Juli 1881—30 Juni 1883 uppkomna bristen, hemställa,

att Riksdagen må:

a) under vilkor, att Stockholms stad under tre år från den 1 Juli 1884 med ett belopp af 50,000 kronor om året deltagar i kostnaden för de Kongl. teatrarne verksamhet, *dels* medgifva, att teatrarne verksamhet å så väl den stora som den dramatiska teatern får fortgå i tre spelår, räknadt från den 1 Juli 1884, *dels* för sådant ändamål uppföra till oförändradt belopp det till Kongl. teatern i nu gällande riksstat anvisade ordinarie anslaget å 60,000 kronor, *dels och* på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts begäran om anslag å extra stat för år 1885 till de Kongl. teatrarne, att till Kongl. Maj:ts förfogande ställes ett kreditiv å högst 15,000 kronor, att användas endast i den mån anslaget å ordinarie stat samt Hans Maj:t Konungens bidrag till teatrarne tillika med Stockholms stads tillskott och teatrarne öfriga inkomster icke förslå till bestridande af teatrarne utgifter; dock med vilkor jemväl, att statsmedel utöfver sålunda bestämda anslag icke må för de Kongl. teatrarne användas;

b) för sin del besluta, att den vid 1883 års riksdag af Kongl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen medgifna försäljningen af den dramatiska teatern samt af den materiel, som finnes kunna undvaras, skall verkställas före den 1 Juli 1887; och

c) bevilja på extra stat för år 1885 ett belopp af 87,470 kronor till betäckande af uppkommen och ännu obetald brist för spelåren den 1 Juli 1881—30 Juni 1883.

Stockholm den 24 Mars 1884.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Bil. A.

P. M.

angående under nedanstående är influtna recettmedel:

Spelåret	å stora teatern. Kronor.	å dramatiska teatern. Kronor.	S u m m a. Kronor.	Medelrecett för tio år.
1853—1854	189,879: 25.	—	189,879: 25.	230,938: 79.
1854—1855	217,427: 17.	—	217,427: 17.	
1855—1856	233,643: 18.	—	233,643: 18.	
1856—1857	240,327: 37.	—	240,327: 37.	
1857—1858	218,158: 60.	—	218,158: 60.	
1858—1859	208,778: 95.	—	208,778: 95.	
1859—1860	228,688: 30.	—	228,688: 30.	
1860—1861	238,705: 10.	—	238,705: 10.	
1861—1862	235,378: 50.	—	235,378: 50.	
1862—1863	298,401: 50.	—	298,401: 50.	
1863—1864	222,075: —	137,083: 25.	359,158: 25.	381,973: 66.
1864—1865	237,158: 45.	138,710: 20.	375,868: 65.	
1865—1866	250,661: 40.	169,735: 70.	420,397: 10.	
1866—1867	251,355: 25.	168,826: 50.	420,181: 75.	
1867—1868	241,067: —	141,765: 75.	382,832: 75.	
1868—1869	190,049: 45.	134,170: 05.	324,219: 50.	
1869—1870	202,044: 80.	154,376: 10.	356,420: 90.	
1870—1871	206,675: 85.	135,699: 95.	342,375: 80.	
1871—1872	231,020: —	157,367: 65.	388,387: 65.	
1872—1873	272,907: 95.	176,986: 35.	449,894: 30.	
1873—1874	312,110: 90.	187,045: 35.	499,156: 25.	
1874—1875	276,753: 30.	188,091: 05.	464,844: 35.	
1875—1876	317,894: 35.	175,261: 60.	493,155: 95.	
1876—1877	328,465: 85.	182,983: 05.	511,448: 90.	
1877—1878	310,790: —	174,932: 85.	485,722: 85.	462,593: 26.
1878—1879	269,538: 20.	175,113: 90.	444,652: 10.	
1879—1880	255,804: 35.	164,566: 25.	420,370: 60.	
1880—1881	215,211: 20.	151,963: 45.	367,174: 65.	
1881—1882	263,634: 70.	171,182: 25.	434,816: 95.	
1882—1883	330,981: 05.	173,609: —	504,590: 05.	

Stockholm den 20 Mars 1884.

A. Willman.

Reservationer:

af Herrar Grefve *S. Lagerberg* och *C. E. Casparsson*, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag;

af Herr *R. Törneblad*, i afseende å vilkoren för anslagens utgående; samt

af Herr *J. Anderson* i Tenhult, som yttrat: •

»Frågan om kostnadernas fördelning för de Kongl. teatrarnes vidmakthållande och underhåll har länge utgjort föremål för olika uppfattningar, lika som om de Kongl. teatrarnes vara eller icke vara. Redan år 1818 uttalades inom riksdagen den åsigt, att Stockholms stad borde i kostnaderna deltaga, men deremot statens anslag upphöra. Sagde års Riksdag har i sin till Kongl. Maj:t aflåtna underdåniga, af de fyra riksständen den 7 och 8 Juli 1818 aflåtna skrifvelse bland annat anført:

»I Riksens Ständers tanke skulle, utöfver den förhöjning i priset på inträdesbiljetterna, som af teaterdirektionens egen åtgärd beror och nogsamnt lärer komma i beräkning, en särskild afgift inom hufvudstaden och utaf dem, hvilka egentligen begagna skådespelen, ifrån och med nästa års början billigen kunna ega rum och troligen uppfylla behofvet. Denna afgift borde blifva frivillig i så måtto, som det af hvar och en uti Stockholm skulle bero att derför låta anteckna sig eller ock afsäga sig skådespelens begagnande — — — — — få Riksens Ständer i underdånighet öfverlemnna till Eders Kongl. Maj:t att utaf öfverskottet på Statsverkets inkomster för nästlidna år i nåder låta utbetala 30,500 riksdaler till teaterns underhåll för innevarande år, men sådant likväl under det uttryckeliga vilkor och förbehåll, att staten härigenom *för alltid* fritages från all vidare förbindelse eller utgift för teaterns behof.

Riksens Ständer framhärda» etc.

Vid näst derefter infallande riksdag eller år 1823 uppstod fråga om förhöjning 100,000 riksdaler banko i Hans Maj:t Konungens civillista, hvilken förhöjning Riksdagen medgaf. Bland de skäl som anfördes för det förhöjda anslaget beviljande var, att sedan föregående Riksdag formligen beslutat att

statsanslag för de Kongl. teatrarne räkning ej fick användas, Riksdagen borde, på det Hans Maj:t Konungen måtte blifva i tillfälle förse teatrarne med nödigt understöd, höja civillistan med nämnda belopp.

Vid frågans behandling inom Rikständerna yttrade sig bland andra Inom Ridderskapet och Adeln:

»*Friherre af Nordin*: Frågan är nu om Han (Konungen) skall få 100,000 riksdaler till» — — — — »I öfrigt har Utskottet påmint sig, att 1818 års Ständer förklarat sig icke vilja hädaneffter lemna något bidrag till teatrarne, hvilka således skola upphöra, eller af Konungen enskildt underhållas; sådane hafva de grunder varit, hvarpå Utskottet stödt sin öfvertygelse» — — — — »Jag tillstyrker således bifall till det ifrågavarande anslaget.»

»*Herr von Heijne*: Jemte det jag i allo åberopar de fakta Friherre af Nordin framställt, bör jag tillägga» — — — — »understöd af Ständerna till ett sådant ändamål (anslag till teatrarne) är icke beviljadt, utan afslogs vid förra riksdagen; jag hyser då det säkra hopp, att en nationalteater skall genom berörda tillgång (100,000 riksdaler banko förhöjning) vinna det nådiga afseende hos Hans Maj:t Konungen, att vi ej behöfva frukta den obehagligheten att vi ej ägde en nationalteater.»

»*Friherre Åkerhjelm*»: — — — — — »Då nu motion under tiden gjordes af Hans Excellence Herr Grefve von Essen angående tillökning uti Hans Maj:ts hofhållningssumma, ansåg jag mig böra inställa min ifrågavarande motion, i den grundade förhoppning, att Kongl. Maj:t, om tillökningen bifölles, skulle bibehålla teatern, hvars underhåll i ekonomiskt afseende synes mig egentligast tillhöra utgifterne för Konungens hofhållning» — — — —

Då ärendet föredrogs inom vällofliga Borgareståndet, yttrade sig bland andra

»*Herr Ullberg*: På de grunder betänkandet innehåller, och de skäl Herr Huldberg vidare anfört, lemna jag deråt mitt bifall, i den förmodan, att kostnaden för upprätthållandet af en bland de ädlaste delar af den Kongl. representationen, nemligen teatern, uti de omförmälte 100,000 riksdaler är inbegripen, så att nationen icke vidare besväras med något anslag.»

»*Herr Eckhoff*: Stats-Utskottets ordförande har under öfverläggningen derstädes upplyst» — — — — »att teatern behöfver ett bi-

drag af icke mindre än 36,000 riksdaler (banko), hvilka, efter hvad bemälte ordförande trott sig kunna försäkra, lära komma att från Hans Maj:t Konungens statsanslag utgå.»

»Herr Talmannen upplyser, att, efter hvad han af direktören för Kongl. Maj:ts Spektakler inhemtat, berodde de Kongl. teatrarnes bestånd derpå, att Kongl. Maj:t genom ökad anslag för sin höf-hållning sättes i tillfälle att hädanefter dem i nåder understödja.»

»Herr Westin»: — — — — »kan jag likväl icke undgå att tillstyrka bifall till betänkandet (om 100,000 riksdalers förhöjning) i synnerhet då uti den föreslagna summan inbegripes understöd till teatrarne.» — — — —

Det ligger i sakens natur, att jag önskat bifall till min motion i sin helhet, men då ingenting blifvit vidgjordt sedan förra riksdagen i fråga om de Kongl. teatrarnes ordnande, icke ens, så vidt jag har mig bekant, den dramatiska teatern varit till försäljning utbjuden, än mindre försäld, och det möjligen skulle blifva svårt att på den korta tid, som återstår till detta spelårs slut, betinga den köpeskillning som huset kan vara värdt, får jag med någon förändring af mitt förra, i min motion gjorda yrkande hemställa,

att Riksdagen må:

a) *dels* medgifva, att teatrarnes verksamhet å så väl den stora som dramatiska teatern får fortgå i tre spelår, räknadt från den 1 Juli 1884, *dels* för sådant ändamål å ordinarie stat för år 1885 uppföra 50,000 kronor med vilkor att Stockholm stad eller andra, som af teatrarnes bibehållande i hufvudstaden ega intresse, bekosta hvad som utöfver ofvannämnda 50,000 kronor kan varda för teatrarne behöfligt, och med ytterligare vilkor, att statsmedel derutöfver icke må för de Kongl. teatrarne användas;

b) för sin del besluta, att den vid 1883 års riksdag af Kongl. Maj:t föreslagna och af Riksdagen medgifna försäljningen af den dramatiska teatern samt af den materiel, som finnes kunna undvaras, skall verkställas före den 1 Juli 1887; och

c) bevilja på extra stat för år 1885 ett belopp af 87,470 kronor till betäckande af uppkommen och ännu obetald brist för spelåren den 1 Juli 1881—30 Juni 1883.»